

Dokumentation av miljöuppföljning med Kommunstyrelsen i samband med Klimat- och stadsmiljönämndens sammanträde den 1 september 2022

Reflektioner och rekommendationer från kommunens miljöstrateger

Sammanfattning:

Ett nämndmål om att cirkulär ekonomi ska beaktas i all upphandling har tagits fram. Som en del i att nå detta mål har upphandlingsenheten bland annat uppdaterat kommunens avtalsmallar så att leverantören har möjlighet att vidareutveckla sitt åtagande mot kommunen gällande till exempel cirkulär ekonomi. Målvärdet för 2030 är att 50% av upphandlingarna ska applicera detta. Aktiviteter som finns i arbetsplanen handlar om att identifiera och prioritera avtalsområden som är särskilt lämpliga för cirkulära krav, underlätta för certifierade beställare att ställa cirkulära krav i direktupphandlingar samt att införa en rutin för att eskalera kostnadsdrivande hållbarhets (cirkulära) krav till upphandlingschef vid tveksamma fall. Kommunens miljöstrateger ser väldigt positivt på att Kommunstyrelseförvaltningen har ett nämndmål med tydliga målvärden om att arbeta med cirkularitet i upphandling. Förvaltningen bör framöver fokusera på att öka cirkulariteten inom de områden som har högst klimatutsläpp. Kommunens miljöstrateger ser även positivt på att man i avtalsmallarna uppmuntrar leverantören att vidareutveckla sitt åtagande mot kommunen gällande till exempel cirkulär ekonomi.

Ett arbete tillsammans med Södertörns högskola har påbörjats genom internationella mastersutbildningen i hållbar samhällsutveckling. Huddinge har tagit fram en så kallad utmaning för studenterna där de ska undersöka hur långt leverantörsmarknaden har kommit i entreprenadbranschen gällande cirkulär ekonomi. Syftet är att underlätta kommunens arbete med att ställa relevanta krav på cirkulär ekonomi i våra entreprenader. Kommunens miljöstrateger ser positivt på att fokus ligger på cirkularitet i entreprenader. Detta då entreprenader ofta har stora klimatutsläpp och kommunens rådgivning framför allt ligger i upphandlingen. Vidare rekommenderar kommunens miljöstrateger att förvaltningen omvärldsbevakar och gör en översyn gällande vad för klimat- och miljökrav man kan ställa i olika upphandlingar särskilt kopplat till exploateringsprojekt. I många fall kan det finnas mer utrymme än man tror att ställa krav beroende på hur man gör det. Det finns idag många goda exempel att ta efter.

Vid framtagande av utvecklingsplaner eller andra större projekt bistår vi miljöstrateger gärna med miljöstrategisk kunskap i ett tidigt skede av projekten.

Kommunens miljöstrateger saknar information om hur förvaltningen, utöver i upphandling och exploateringsprocessen, arbetar med miljöarbetet inom sin egen verksamhet. Det är av stor vikt att förvaltningen prioriterar att få en miljösamordnare på plats. För att kommunen ska kunna driva sitt interna miljöarbete på ett systematiskt sätt är en miljösamordnare på varje förvaltning av största vikt.

1. Vid miljöuppföljningen 2021 diskuterades upphandling och cirkulära moment, och nämnden har konstaterat att målet för 2021 överträffades för kommunstyrelsen. Vid miljöuppföljningen i nämnden också att kommunstyrelsens ambition är att vi ska öka andelen återbruk, till exempel arbetskläder.

Hur utvecklas arbetet med cirkulär upphandling under 2022 och 2023?

Reflektion:

Kommunens miljöstrateger ser väldigt positivt på att Kommunstyrelseförvaltningen (KSF) har ett tydligt nämndmål om att arbeta med cirkularitet i upphandling samt att man har satt delmål för varje år fram till 2030 vilket gör det lättare att följa upp och se hur det går.

Kommunens miljöstrateger ser även positivt på att man i avtalsmallarna uppmuntrar leverantören att vidareutveckla sitt åtagande mot kommunen gällande till exempel cirkulär ekonomi.

Rekommendation:

Nästa år när kommunen har ett verktyg som mäter utsläppen från kommunens inköp på plats bör KSF se över vilka upphandlingar som genererar högst utsläpp och fokusera på att öka cirkulariteten inom dessa områden. Det är viktigt att prioritera att minska utsläppen från de områden där störst klimatnytta kan nås.

2. Målet om en fossiloberoende fordonsflotta är väldiskuterad i politiken och togs också upp vid miljöuppföljningen 2021. En reflektion från förvaltningen var då att det vore intressant för nämnden att få veta hur kategoriseringen ser ut.

Hur ser kategoriplanen ut med avseende på fordonstyper (vilka maskiner eller fordon ingår eventuellt inte i målet)?

Reflektion:

Kommunens miljöstrateger är positiva till att man har tagit fram en kategoriplan.

Rekommendation:

Kommunens miljöstrateger rekommenderar att KSF framöver arbetar vidare med att undersöka hur man kan ställa om alla kommunens fordon till fossilbränslefria så småningom.

3. KLN är intresserade av hur miljöarbetet genomförs utifrån en struktur i själva verksamheten. Både i kärnuppdrag och i det egna interna arbetet.

▪ Hur bedriver kommunstyrelsen miljöarbetet i form av

a) i verksamhetens kärnuppdrag (till exempel en exploateringsprocess och/eller en upphandling för kommunen) och

b) internt inom er egen verksamhet (till exempel nämndens bilar, inköp, lokaler)?

Reflektion:

Kommunens miljöstrateger ser positivt på att exploatören redan i intentionsavtalet får ta del av kommunens miljömål samt checklista för miljöanpassat byggande med mera. Men vad händer om checklistan inte följs? Jobbar förvaltningen på något speciellt sätt för att säkerställa att exploatörerna använder checklistan?

Kommunens miljöstrateger tycker det är bra att man jobbar med delaktiviteter för att effektivisera arbetet med cirkulär upphandling. Samarbetet med Södertörns högskola låter särskilt intressant och det ska bli spännande att se vad det samarbetet leder fram till.

Kommunens miljöstrateger är väldigt positiva till att man satsar på att ha en internutbildning gällande cirkulär ekonomi i upphandling samt att fokus ligger på cirkularitet i entreprenader. Detta då entreprenader ofta har stora klimatutsläpp och kommunens rådighet framför allt ligger i upphandlingen.

Kommunens miljöstrateger saknar information om hur KSF, utöver i upphandling och exploateringsprocessen, arbetar med miljöarbetet inom sin egen verksamhet. Hur jobbar man till exempel med avfallshantering och energieffektivisering i sina lokaler? Hur arbetar man med handlingsplanen Gifter i miljön, kommunens lokala åtgärdsprogram för vatten samt för att se till att antalet miljöcertifierade och miljödiplomerade företag i kommunen ökar?

Rekommendation:

Kommunens miljöstrateger rekommenderar KSF att prioritera att få en miljösamordnare på plats. För att kommunen ska kunna driva sitt interna miljöarbete på ett systematiskt sätt är en miljösamordnare på varje förvaltning av största vikt.

Vidare rekommenderar kommunens miljöstrateger att KSF omvärldsbevakar och gör en översyn gällande vad för klimat- och miljökrav man kan ställa i olika upphandlingar särskilt kopplat till exploateringsprojekt. Kanske ett samarbete med Södertörns högskola går att ha även gällande detta? I många fall kan det finnas mer utrymme än man tror att ställa krav beroende på hur man gör det. Det finns idag många goda exempel att ta efter.

Vid framtagande av utvecklingsplaner eller andra större projekt som förvaltningen driver bistår vi miljöstrateger gärna med miljöstrategisk kunskap i ett tidigt skede av projekten.

Bilaga

Dokumentation av miljöuppföljning med Kommunstyrelsen i samband med Klimat- och stadsmiljönämndens sammanträde den 1 september 2022

Kommunstyrelsen representerades av Love Bergström (M), ordförande i kommunstyrelsens samhällsbyggnadsutskott, Helené Hill, samhällsbyggnadsdirektör samt Petra Asplund-Eriksson, ekonomidirektör.

1. Vid miljöuppföljningen 2021 diskuterades upphandling och cirkulära moment, och nämnden har konstaterat att målet för 2021 överträffades för kommunstyrelsen. Vid miljöuppföljningen i nämnden också att kommunstyrelsens ambition är att vi ska öka andelen återbruk, till exempel arbetskläder.

Hur utvecklas arbetet med cirkulär upphandling under 2022 och 2023?

Kommunstyrelsen (KS) har ett kommunfullmäktigemål om att jobba med cirkulära moment i all upphandling. Enligt målet ska KS öka antalet upphandlingar med cirkulära moment med 5 % varje år, vilket innebär att man uppnår målvärdet 50 % år 2030.

Exempel på upphandlingar där man ställer cirkulära krav är; lokalvård, arbetskläder, skogsvårdstjänster, personlarm samt entrémattor.

Vidare har KS uppdaterat kommunens avtalsmallar vilket ger leverantören möjlighet att vidareutveckla sitt åtagande mot kommunen t ex gällande cirkulär ekonomi.

2. Målet om en fossiloberoende fordonsflotta är väldiskuterad i politiken och togs också upp vid miljöuppföljningen 2021. En reflektion från förvaltningen var då att det vore intressant för nämnden att få veta hur kategoriseringen ser ut.

Hur ser kategoriplanen ut med avseende på fordonstyper (vilka maskiner eller fordon ingår eventuellt inte i målet)?

KS har tagit fram ett förslag på kategoriplan som ska upp till beslut. Krav kommer omfatta både personbilar och lätta lastbilar framöver.

Indikatorn i miljöprogrammet omfattar inte andra fordon så som traktorer, motorredskap, terränghjulingar, terrängskotrar, snöskoter, åkgräsklippare, och inte heller lätta lastbilar (vi har i dagsläget 29 lätta lastbilar).

Utöver de lätta lastbilarna har kommunen följande vägtrafikregistrerade fordon som inte omfattas:

- 4 snöskotrar
- 2 terränghjulingar
- 3 traktorer

- Okänt antal åkgräsklippare

I kategoriplanen för fordon, maskiner och transporter omfattas de fordon som köps in av kommunen, det vill säga personbilar och lätta lastbilar. Underkategorin omfattar även cyklar, traktorer, släpvagnar, skotrar och motorredskap.

Med transporter avses i kategorin: person och varutransporter som upphandlas. Exempel på detta är skolskjuts, turbundna resor, flyttjänster samt samordnad varudistribution.

Kommunstyrelsens bilflotta är redan idag till 100 % fossilfri. (Har endast personbilar).

3. KLN är intresserade av hur miljöarbetet genomförs utifrån en struktur i själva verksamheten. Både i kärnuppdrag och i det egna interna arbetet.

▪ Hur bedriver kommunstyrelsen miljöarbetet i form av

- a) i verksamhetens kärnuppdrag (till exempel en exploateringsprocess och/eller en upphandling för kommunen) och**

Är i huvudsak två avtal i exploatering man använder:

Intentionsavtal

Intentionsavtal tas ofta fram i tidigt skede innan en detaljplan startar. I intentionsavtalen finns:

- Miljöprogrammet som information. Exploatören ska beakta det.
- Checklista för miljöanpassat byggande – checklistan har ska- eller börkrav här beroende på om kommunen äger marken eller ej, t ex vad gäller energieffektivitet. Exploatören ska jobba med denna checklista så att exploateringen sker hållbart och med minsta möjliga miljöpåverkan.
- Krav på att man ska upprättar en social konsekvensbeskrivning. Denna tas fram i samråd med kommunen i detaljplanearbetet.
- Kommunens dagvattenstrategi. Exploatören ska ha tagit del av gällande dagvattenstrategi och den ska vara vägledande i exploatörens arbete. En dagvattenutredning krävs nästan alltid nuförtiden och ska bekostas av exploatören.
- Ekologisk kompensation ska utredas och hanteras i alla projekt. Exploatören bekostar utredningen. I genomförandeavtalet sedan tas det upp vem ska genomföra och betala åtgärderna.

Genomförandeavtal

I genomförandeavtalet ingår:

- Miljöprogrammet som ska vara vägledande.

- Checklista miljöanpassat byggande: Här kan man lägga till ett certifieringssystem, men det är frivilligt från exploatörens sida. Det finns även med en rutin för miljöanpassat byggande:

Steg 1. Uppstart Vid projektets uppstart ska exploatören ta del av checklisten och tillhörande informationsdokument.

Steg 2. Första uppföljningen I planarbetets slutskede, inför tecknande av genomförandeavtal, ska kontrollpunkterna redovisas och följas upp av kommunen.

Steg 3. Genomförandeavtal Checklisten ska biläggas genomförandeavtalet.

Steg 4. Andra uppföljningen Den andra och sista uppföljningen av punkterna görs vid bygglovsskedet, i samband med ett uppföljningsmöte inför bygglovsansökan. Exploatören ska förtydliga med ny information som inte var känd i planarbetets slutskede.

Steg 5. Avslutning Säkerställ att ifylld checklista och eventuella bilagor finns inlagda i Antura.

- Dagvatten: Dagvattenutredningen som har tagits fram ska följas, vilket säkras upp i avtal.
- Ekologisk kompensation: Studie och utredning om ekologisk kompensation som har tagits fram ska följas av exploatören. Här specificerar man även vem som gör vad och vem som bekostar det.
- Avfall: Denna paragraf är under arbete. Man ska kunna ha insamling mycket närmare bostaden nu än tidigare. Exploatören ska tillse att avfallshanteringen inom exploateringsområdet under byggtiden och under anläggningarnas drift i sin helhet anpassas till långtgående källsortering och återvinning i enlighet med gällande avfallsplan och renhållningsföreskrifter för Huddinge kommun.
- Social hållbarhet – här beskrivs hur åtgärderna enligt tidigare gjord utredning ska genomföras och följas upp.

b) internt inom er egen verksamhet (till exempel nämndens bilar, inköp, lokaler)?

Inom upphandling har man lagt in fyra delaktiviteter i arbetsplanen för att effektivisera arbetet:

- Bättre identifiera och prioritera de avtal där det är särskilt lämpligt med cirkulära krav.
- Underlätta för certifierade beställare att ställa cirkulära krav vid direktupphandlingar.

- Inför rutin för att eskalera kostnadsdrivande hållbarhets (cirkulära) krav till upphandlingschef vid tveksamma fall.
- Samverkan med Södertörns högskolas master för hållbar samhällsutveckling, där kommunen har tagit fram en utmaning för studenterna som ska undersöka hur långt entreprenörsmarknaden har kommit gällande cirkulär ekonomi. Syftet är att underlätta kommunens arbete med att ställa relevanta krav på cirkulär ekonomi i våra entreprenader. Studenterna ska även ta fram ett underlag för en internutbildning gällande cirkulär ekonomi för att kommunens medarbetare ska kunna öka sina kunskaper inom området.

Frågestund

Anders Lönnroth (MP): Det känns tryggt att ni tänker i processer. Har ni problematiserat delen gällande ekologisk kompensation så att det inte bara blir ekonomisk kompensation? Om man gör kompensationen på annan plats så är det inte en ekologisk kompensation egentligen.

Svar: Det måste alltid vara skäliga avtalsvillkor, Ekologisk kompensation sker i första hand inom projektet, går man utanför det är det lite specialfall. Ibland hittar man något som blir bättre än inget, men det är olika från projekt till projekt. Beskriver vad vi förlorar mot vi får i stället. Svårt att ge generellt svar.

Jennifer Lind (M): De ökade energipriserna - diskuteras det nu?
Energieffektivisering?

Svar: Nej, kommunen har ett bundet avtal iallafall över 2023. Båda våra bolag är dock ute i upphandling för delar av sin verksamhet.

Frågan har kommit upp och hur vi kan ändra våra beteenden för att energieffektivisera kommer att tas upp på chefsmöten under hösten.

Även byggaktörerna är på denna fråga, vilket kanske driver på innovation och utveckling för att hålla ner kostanden.

Henrik Bruhn (DP): Planeras det elljusspår ut med Drevviken?

Svar: Om det blir av beslutas inom Mål och budget. Om den åtgärden bli förordad kommer den finns med i plan för samhällsbyggnad, men det är inte bestämt än.